

3. <http://pedpresa.ua/129561-profesor-igor-kotsan-golovne-akademichna-mobilnist.html>.

УДК 37:316.454.52:[373.2.015.31:159.9]

Іванова Вікторія Вікторівна
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

ПЕДАГОГІЧНЕ СПІЛКУВАННЯ ЯК ФАКТОР ОПТИМІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКА

Загальновизнаним у вітчизняній і зарубіжній психології є положення про те, що взаємодія з дорослими виступає простором розвитку і чинником становлення особистості дитини в дошкільному дитинстві (М.І.Лісіна) [1; 2]. Процес взаємодії – це спів-буттєва спільність (В.І. Слободчиков) в якій відбувається становлення картини світу і усвідомлення себе в ньому [3].

Теоретичний аналіз досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених показує, що зміст, характер і спрямованість педагогічної взаємодії, організованої педагогом, визначають темпи, напрям і багато в чому результат розвитку дитини і успішність її соціалізації. У процесі взаємодії «дорослий – дитина» відбувається інтеріоризація ефективних моделей поведінки, апробація методів і прийомів діяльності, що, і становить основу подальшої успішної соціалізації. Велике значення тут має стратегія взаємодії, що обирається, в залежності від індивідуальних особливостей, системи смислових установок, індивідуальної концепції педагогічної діяльності, рівня професійної самосвідомості, особистісних особливостей, а також власного асимільованого досвіду взаємодії.

Як показують дослідження вітчизняних і зарубіжних психологів (О.М.Леонт'єв, В.А.Кан-Калик, Р.Бернс, Е.Болт, Й.Кай), велике значення у визначенні характеру, змісту і самого ходу процесу педагогічної взаємодії відіграє індивідуальний стиль спілкування. Психологічні ефекти впливу особистості педагога досить різноманітні і полягають не тільки в зміні настрою, мотивації, але і в глибокій трансформації особистісної сфери дитини.

У сучасній психології (Н.В.Кузьміна, А.О.Реан, Л.М.Мітіна, Т.Н.Щербакова) доведено, що для педагога ДНЗ велике значення має адекватність сприйняття і розуміння педагогом індивідуальних характеристик, емоційного стану, потреб, мотивів і інтересів дітей. Установка на емпатійну взаємодію, на прийняття особистості і ексклюзивності дитини, дозволяє дорослому надавати адресну, своєчасну психологічну підтримку дитині [4; 5].

Педагогічне спілкування можна розглядати як простір розвитку особистості, де розвиваючий ефект залежить від міри суб'єктної включеності дорослого і дитини, міри їх довіри один одному і психологічної компетентності дорослого, який будує взаємодію в творчому співавторстві з дітьми, вносячи в цей процес власні емоційні, мотиваційні та когнітивні елементи, образ світу, а також індивідуальні характеристики і очікування.

Важливу роль в організації ефективного педагогічного спілкування відіграє «механізм зворотного зв'язку», можливість отримання інформації про результати дій і вчинків, що здійснюються в діаді «вихователь – дитина». Це дозволяє педагогу на основі аналізу результатів своєї діяльності, рефлексії та оцінки сигналів про її сприйняття дитиною коригувати активність, використовувати нові способи впливу, більш адекватні та ефективні [2; 5].

Дефіцит психологічної компетентності педагога провокує використання механізмів, що спрощують або нормують процес сприйняття дитини і її поведінки за рахунок стереотипізації. Для організації ефективної співпраці з дитиною педагогу необхідно адекватно відображати її особистісні особливості. Низька здатність адекватно аналізувати, оцінювати і рефлексувати соціально-перцептивну інформацію призводить до розрізненості розуміння і ускладнює виділення опорних точок в побудові спілкування. У спілкуванні «дорослий – дитина» присутні також механізми проектування, децентрації та ідентифікації.

Таким чином, позитивне сприйняття педагогом дошкільнят і самого себе є одним із значущих чинників ефективного педагогічного спілкування. Дефіцит довіри проявляється у дошкільника в нерозвиненості емоційно-моральних ідеалів, в слабкій диференційованості емоцій; низькій самооцінці, тривожності, невпевненості; а на поведінковому рівні в агресивності, конфліктності або навпаки гіперсором'язливості і невпевненості (Т.П.Скрипкіна, О.В.Поліна).

Соціально-психологічна сутність довіри полягає в тому, що в процесі взаємодії здійснюється розкриття значущих цінностей і смислів. Дорослий, який має адекватну ступінь довіри до себе і до дитини, акцентуючи увагу на ключових властивостях особистості дитини, проектує довіру дитини до себе й іншого, що і лежить в основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії, в якій кожен виступає в якості рівноправного партнера. Суб'єкт-суб'єктний характер взаємодії сприяє збільшенню міри довіри до себе, наслідком чого є психологічне благополуччя дітей, розвиток внутрішніх детермінант успішної соціалізації дитини. Наявність психологічно безпечного розвиваючого середовища в ДНЗ виступає в якості необхідної умови розкриття, прояву та розвитку особистісного потенціалу дитини, її індивідуальності. Велику роль у формуванні розвиваючого освітнього середовища відіграє особистість самого педагога, стиль його спілкування, рівень психологічної компетентності.

Література:

1. Лисина М.И. Проблемы онтогенеза общения [Текст] / М.И. Лисина. – М., 1986. – 242 с.
2. Лисина М.И. Пути влияния семьи и детского учреждения на становление личности дошкольника [Текст] / М.И. Лисина // Психологические основы формирования личности в условиях общественного воспитания. – М., 2005.
3. Слободчиков В.И. Психология развития человека. Развитие субъективной реальности в онтогенезе: монография / В.И. Слободчиков. – М.: Школа-пресс, 2000. – 244 с.
4. Реан А.А. Психология детства [Текст] / под ред. А.А. Реан. – СПб.:

Прайм ЄВРОЗНАК, 2008. – 352 с.

5. Щербакова Т.Н. Педагог как носитель и транслятор субъектности : монографія / Т.Н. Щербакова, Р.Х. Ганиева. – Ростов н/Д.: изд-во Рост. ун-та, 2006.

УДК 159; 378

*Канюка Інна Олександрівна,
Сердюк Людмила Сергіївна
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

ТЕАТРАЛЬНІ ПРАКТИКИ ЯК УМОВИ ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Під впливом сучасних світових тенденцій формуються нові вимоги до всіх учасників освітнього простору. Саме тому важливим для викладача та студента є вміння критично мислити, творчо підходити до вирішення проблемних питань, займатися самоосвітою, саморозвитком, самоменеджментом, працювати в команді та бути перформером – доводити справу до кінця та працювати на результат (О. Піралова). Викладач сьогодення не є «транслятором» наукової інформації, а є партнером, тьютором, наставником. А сучасний студент цілком спроможний ініціювати зміни та реформи у навчальному процесі.

Для того, щоб розвивати та формувати такі компетентності потрібно створити відповідні умови. Під умовами ми розуміємо сукупність зовнішніх і внутрішніх чинників, які зумовлюють результативність процесу професійного та особистісного самовдосконалення. Паралельно з академічною освітою у вищому навчальному закладі має розвиватися неформальна освіта, де студенти та викладачі можуть спільно творити навчальний процес, творчо розвиватися та будувати діалог. Таким чином академічна освіта в умовах партнерської співпраці змінює траєкторію свого розвитку, де студенти та викладачі спільно працюють над змістом та формою навчального процесу, творчо розвиваються та будують діалог з практиками-професіоналами.

З 1 березня 2016 року в Київському університеті імені Бориса Грінченка на кафедрі загальної, вікової та педагогічної психології набула своєї активності театральна-психологічна студія «Студентський плейбек-театр».

Студенти-психологи, як учасники театральної студії, мають можливість вивчати психологію та її феномени у практичному напрямку. Вони водночас є і дослідниками, і об'єктами дослідження своїх майбутніх колег. Наочне підкріплення значно підвищує зацікавленість студентів та їх успішність. В основу навчання покладені принципи студентоцентрованого навчання та навчання, що базується на дослідженнях. Зокрема, під час взаємодії розвиваються всі сфери особистості: когнітивна, поведінкова, емоційна. Учасники даної студії почали помічати якісні зміни у своїй поведінці та навчанні, оскільки пізнали новий метод вивчення предмету. Значно зросла мотивація студентів до відвідувань занять та самостійного пошуку відповідей

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>